

Werking invasieve exoten provincie Antwerpen

Bianca Veraart – Dienst Integraal Waterbeleid
30 mei 2023

Inhoud

- Welke diensten zijn betrokken?
- Wie doet wat?
- Ondersteuning gemeenten?

Betrokken diensten

Dienst Milieu en Natuurbehoud (DMN)

- Advies
- Beperkt actief beheer

Dienst Integraal Waterbeleid (DIW)

- Beheer van watergebonden exoten in waterlopen 2de cat
- Beperkte adviesrol voor deze soorten

Provinciale (groen)domeinen

- Beheer van meerdere soorten

DMN

Advies en ondersteuning invasieve planten en dieren

contactpersoon: Dirk Vandenbussche (in afwezigheid van Mieke Hoogewijs)

Advies lokale besturen en provinciale diensten

Website voor lokale besturen

Strijd mee tegen invasieve exoten

Uitheemse planten en dieren die hier van nature niet voorkomen en die hier niet op eigen kracht zijn geraakt, noemen we 'exoten'. De meeste exoten vormen geen probleem. Maar sommige zijn zeer competitief of hebben geen natuurlijke vijanden zodat ze zich ongehinderd kunnen voortplanten en schade veroorzaken. Die noemen we 'invasieve exoten'. Je leest hier hoe je ze als gemeente aanpakt.

Wat kan je als stad of gemeente doen?

Ken de wetgeving rond invasieve exoten

Deze kan je terugvinden in de PDF 'Invasieve exoten in het vizier':

Invasieve duizendknopen

Invasieve duizendknopen behoren tot de moeilijkst te beheren groep van plantexoten in ons land. Snelle detectie van nieuwe haarden is essentieel. Met het juiste beheer kan je de opmars vertragen en beperken. Hier lees je hoe je de plant kan herkennen en beheren.

Japanse duizendknop

Er zijn 2 soorten invasieve duizendknopen - de Japanse en Sachalinse - en er is de kruising tussen beide: de Boheemse duizendknop. De plant komt oorspronkelijk uit Oost-Azië, maar duikt nu ook bij ons overal op langs wegen, waterlopen en in tuinen.

De verschillende soorten zijn moeilijk van elkaar te onderscheiden maar de aanpak en het beheer zijn hetzelfde.

[Bekijk de folder over invasieve duizendknopen](#)

Advies over omgang met invasieve exoten in bermbeheerplannen en natuurbeheerplannen.

Inventarisatie van invasieve exoten in openbaar groen met de Groeninventaris.

Waarschuwingssysteem: soorten leren kennen en meldingen doorgeven

Waarschuwingssysteem Invasieve Exoten

Home [Waarnemingen](#)

Invasieve uitheemse soorten zijn dieren en planten die door menselijk toedoen in de natuur bij ons terechtkomen, zich massaal kunnen uitbreiden en een bedreiging vormen voor de biodiversiteit en ecosysteemdiensten. Ze veroorzaken voor miljarden euro's schade aan de Europese economie. Hoe langer ze ongestoord uitbreiden, hoe moeilijker en duurder om ze te bestrijden. Een snelle opsporing is dus belangrijk om ze te kunnen ingrijpen.

Natuurvrijwilligers kunnen op veel plaatsen uitkijken naar deze probleemsoorten. De gegevens van Waarnemingen.be vormen dan ook een belangrijke bron van [informatie over invasieve exoten \(meer informatie\)](#). Via dit waarschuwingssysteem, uitgewerkt door Natuurpunt in opdracht van het INBO en in samenwerking met de Belgische regio's, komen meldingen van invasieve exoten snel tot bij terreinbeheerders en bevoegde overheden. Informatie over het beheer van de soorten vind je op de [exotenpagina's van Ecopedia](#).

Je kan hier meldingen van exoten invoeren, raadplegen of je [inschrijven op het meldsysteem via het tabblad "Alerts"](#). Wil je de soort leren herkennen? Via de knop "Determinatie" onder de foto kan je ook herkenningfiches voor de belangrijkste soorten terugvinden.

We onderscheiden vier lijsten exoten:

- **Exoten van de Unielijst:** alle invasieve uitheemse soorten die op de Unielijst van de [EU Verordening](#) staan, inclusief soorten die nog niet werden waargenomen. Alle informatie over de EU Verordening en de Belgische aanpak van exoten is terug te vinden op de website van het [Nationaal Wetenschappelijk Secretariaat IAS](#);
- **Alarmlijst:** soorten die bij ons nog niet of slechts op een paar plaatsen gevestigd zijn en waarvoor dringende actie nodig is;
- **Opkomende soorten:** soorten die bij ons in volle uitbreiding zijn;
- **Gevestigde soorten:** soorten die al een ruime verspreiding kennen in ons land, maar nog steeds uitbreiden of een impact hebben op de natuur.

Een melding op dit waarschuwingssysteem kan leiden tot een beheeractie. Het lijstensysteem is in hoofdzaak gebaseerd op [objectieve criteria](#). Voor meer informatie over het huidige beleid en beheer van invasieve exoten kan u terecht bij: [Vlaanderen](#), [Brussel](#), [Wallonië](#).

Gids Duurzame aankopen

Groenvoorziening

Inhoudsopgave

1. Inleiding	2
2. Verplichte duurzaamheidscriteria	3
2.1. Stappenplan	3
2.1.1. Beslissingsboom	7
2.2. Verboden soorten	8
3. Optionele criteria	9
3.1. Kwaliteitseisen	9
3.1.1. Voorbeelden Regionaal Landschap Voorkepen	9
3.1.2. Standaardbestek 250	10
3.2. Biologische teelt	10
3.3. Veenvrije potgrond	10
3.4. MPS-ABC-certificaat	10
3.5. MPS-SQ-certificaat	10
4. Tips	11
5. Voorbeelden offertevraag plantgoed	13
5.1. Voorbeeldmail voor kleine overheidsopdracht (< 30.000 euro excl. btw)	13
5.2. Voorbeeldbestek >30.000 en < 140.000 euro excl. btw	13
6. Meer info	15
7. Bijlagen	16
Bijlage 1. Lijst van verboden bomen en struiken	17
Bijlage 2. Lijst van verboden kruidachtigen (land)	18
Bijlage 3. Lijst van verboden oever/waterplanten	20

2.2. Verboden soorten

Bij nieuwe aanplantingen zijn de (invasieve uitheemse) soorten op onderstaande lijsten niet toegelaten:

- [Lijst van voor de Europese Unie zorgwekkende invasieve uitheemse soorten](#)
- [AlterIAS consensuslijst¹](#)
- [Harmonia databank](#) van het *Belgian Forum on Invasive Species*

In [bijlagen 1, 2 en 3](#) vind je lijsten met verboden bomen en struiken, kruidachtigen (land) en oever- en waterplanten.

Meer informatie:

- In het [Technisch vademecum 'Beheer van invasieve uitheemse planten'](#) worden naast verboden soorten ook nog heel wat soorten opgesomd die sterk afgeraden zijn om aan te planten wegens hun invasief karakter.
- In de brochure [Alternatieven voor invasieven. Plant anders: kies voor biodiversiteit in de tuin](#) vind je alternatieven voor invasieven.
- Heel wat nuttige informatie over invasieve exoten is terug te vinden op de provinciale webpagina [Strijd mee tegen invasieve exoten](#).
- Het [Team Onderhoud- en Exotenbestrijding](#) van de provincie Antwerpen heeft een jarenlange expertise in het inventariseren en bestrijden van watergebonden invasieve exoten.

Actief beheer: stierkikker

Stierkikker

De stierkikker is een zeer grote en vraatzuchtige Noord-Amerikaanse kikker. In onze streken heeft hij geen natuurlijke vijanden en plant hij zich ongehinderd voort. Om onze biodiversiteit te beschermen, steunt provincie Antwerpen een project dat inzet op steriele stierkikkers.

© INBO

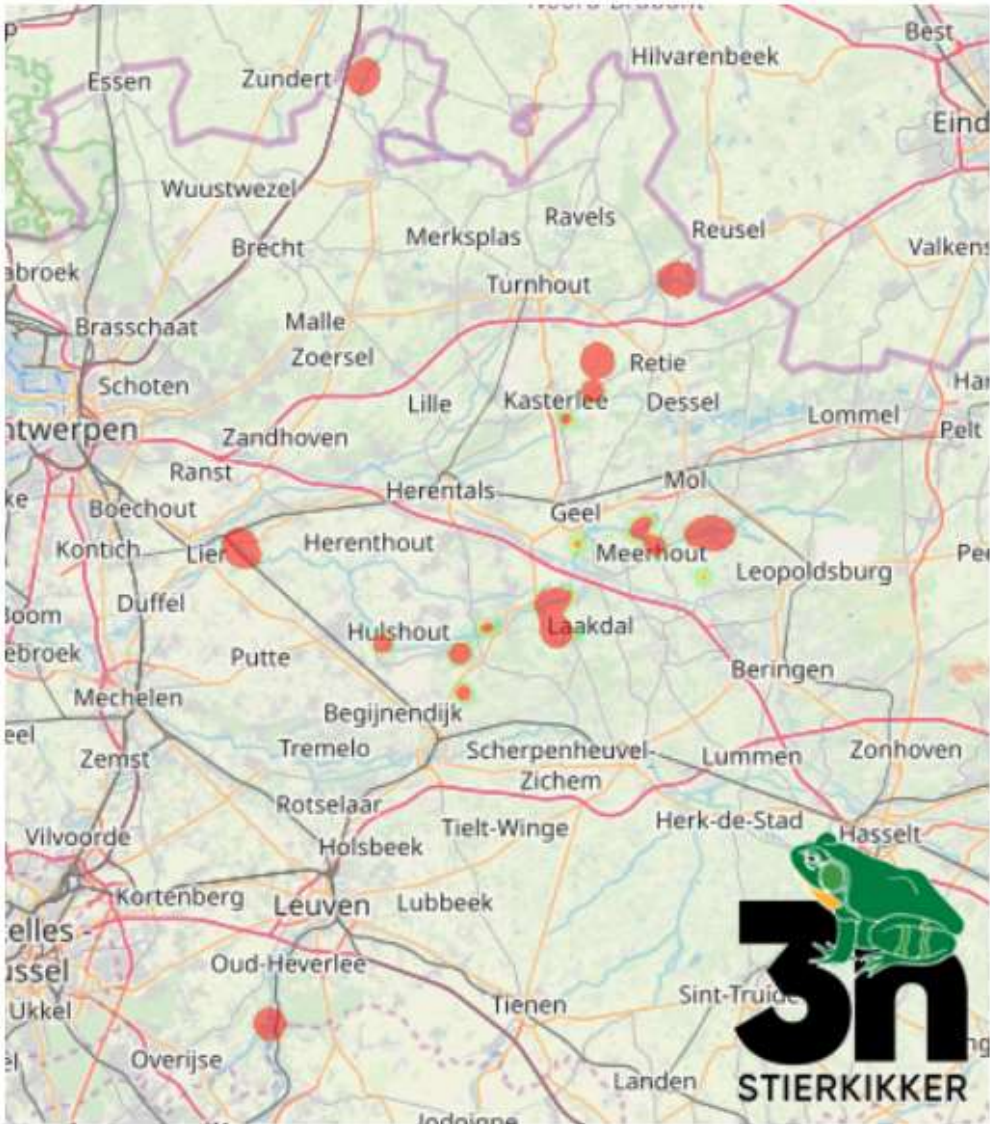
In zijn oorspronkelijk verspreidingsgebied heeft de stierkikker (of brulkikker) vijanden zoals de Amerikaanse krokodil, de alligator, bijtschildpadden en wasberen. In onze streken heeft hij die vijanden niet, waardoor hij zich ongehinderd kan voortplanten.

LIFE-project zet in op steriele stierkikker

Het [LIFE-project 3n-stierkikker](#) combineert verschillende bestrijdingstechnieken om de verdere verspreiding van de Amerikaanse stierkikker in Vlaanderen te stoppen. Een van die technieken is het uitzetten van steriele triploïde (3n) kikkers. Bij een 3n-kikker komen in de celkern van elk chromosoom drie exemplaren voor in plaats van de normale twee. Na jaren onderzoek zijn de wetenschappers van Hogeschool PXL erin geslaagd om steriele exemplaren te kweken.

Het huidige verspreidingsgebied van de Amerikaanse stierkikker in Vlaanderen. Vooral langs de vallei van de Grote Nete bevindt zich een grote populatie

DIW

Aquatische soorten in waterlopen 2de categorie

contactpersonen: Bianca Veraart (beleidsmatig) en Wendi Sturm (teamverantwoordelijke ploeg onderhoud en bestrijding)

Bestrijding door DIW

Aquatische plantensoorten die problemen kunnen opleveren in stromende waterlopen (2de cat) en overstromingsgebieden

- Waterteunisbloem en Grote waternavel
- Parelvederkruid, watercrassula, ... zijn soms ook aanwezig in stromend water, maar toch eerder voorkeur ander habitat

Bestrijding door eigen ploeg + deels via opdracht (sociale tewerkstellingsploeg)

Bestrijding door DIW

Experiment bestrijding watercrassula in
overstromingsgebied Fortloop Borsbeek

- Opnieuw uitgegraven, heraangeplant (successie overgeslagen) + meer doorstroming
- Grond op stock gezet (afgedekt) gedurende 3 jaar
- Grond getest op hergroei in labo omstandigheden (door Hogeschool Thomas More Kempen) -> geen hergroei, dus kan afgevoerd worden
- Overstromingsgebied zelf wel terug watercrassula

Bestrijding door DIW

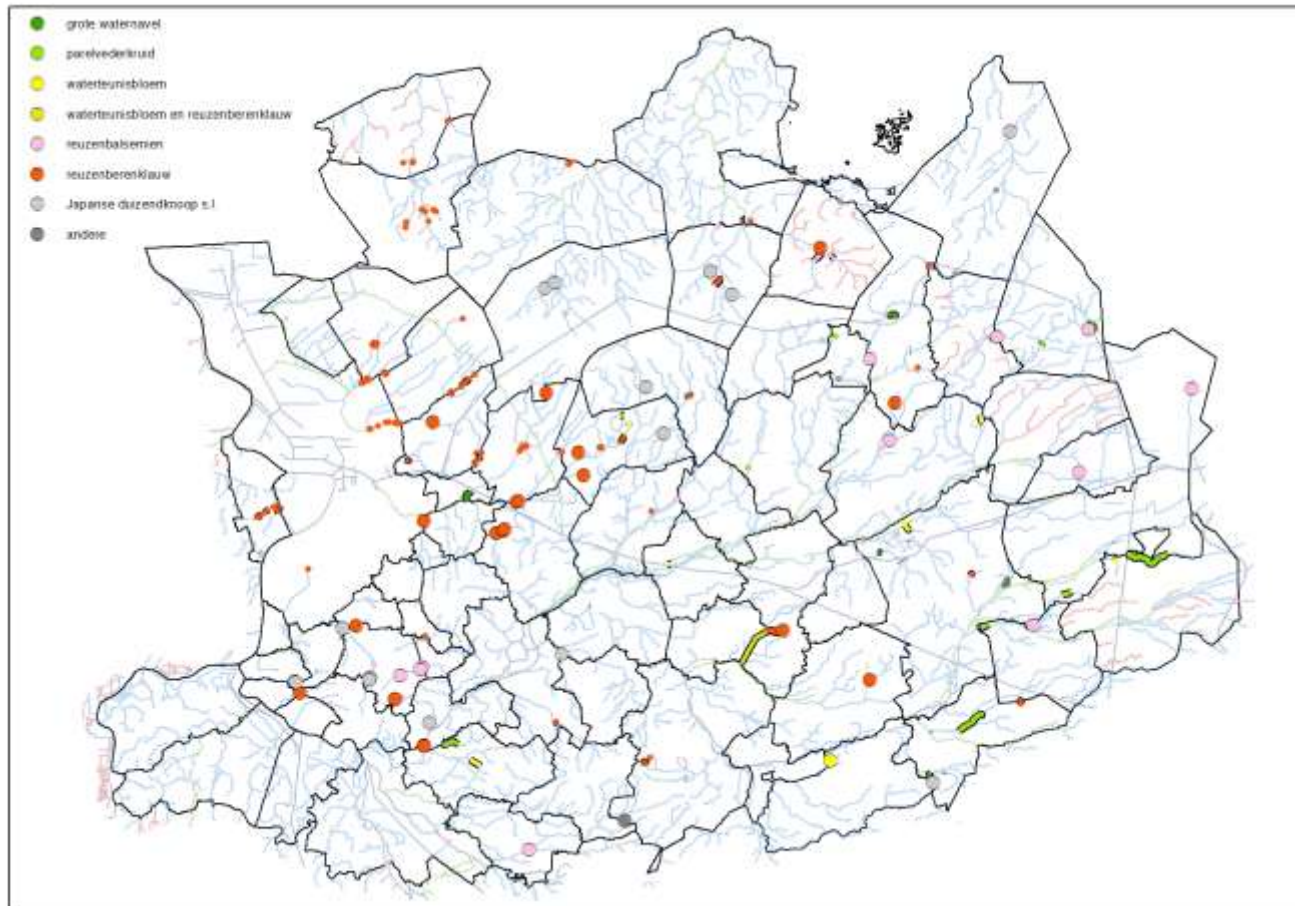
Planten op de taluds

- Reuzenbalsemien: bestrijding in waterloop (en soms 5m-zone) indien opwaarts en percelen rondom actieve bestrijding gebeurt
- Reuzenbereklaauw: actieve bestrijding in bedding en 5m-zone -> gezondheidsrisico's
- Invasieve duizendknopen: geen actieve bestrijding, maar aangepast maaibeheer i.f.v. vermijden verdere verspreiding

Opvolging via DIPLA (beheermaatregelen)

Locaties met plantenexoten in/langs waterlopen

Enkel grote symbolen zijn in effectieve bestrijding

Bestrijding door DIW

Fauna

- Muskusratten -> volledig bij VMM (enkel nog deelname aan resultaatscontroles)
- Bruine ratten -> bijna geen eigen bestrijding, enkel adviserend (en opvolging Vlaams overleg)
- Andere soorten? -> enkel beeld van verspreiding via extra monitoring door provinciale hydrobioloog op PIH (Chris Van Liefveringe)

Provinciale groendomeinen

Bestrijding door groendomeinen

Opvolging en bestrijding door eigen personeel

Registratie in ISO14001 milieu management systeem

- Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik en Rododendron
- Cornus
- Ganzen -> liep via raamcontract van ANB met Rato maar moet vernieuwd worden (momenteel niet goed geregeld)
- Invasieve duizendknopen en Reuzenbalsemien
- Schildpadden (naar vzw gebracht)
- Wasberen (via raamcontract)

Bedankt